

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 10.12.2003
COM (2003) 742 definitief

2003/0297 (COD)

Voorstel voor een

BESCHIKKING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector en houdende intrekking van Beschikkingen nr. 96/391/EG en nr. 1229/2003/EG

(door de Commissie ingediend)

{ SEC (2003) 1369 }

TOELICHTING

1. INLEIDING EN SAMENVATTING

Met de **toetreding** van tien nieuwe lidstaten is het noodzakelijk de richtsnoeren voor het trans-Europese netwerk (TEN) aan te passen, teneinde met name rekening te houden met de positie van de toetredingslanden en financiering mogelijk te maken van projecten die voor de uitgebreide Unie van gemeenschappelijk belang zijn. Deze herziening van de TEN-richtsnoeren omvat de projecten die noodzakelijk zijn voor de aansluiting van de toetredingslanden, zodat zij deel gaan uitmaken van de interne markt voor elektriciteit en gas.

Veel projecten die de Gemeenschap met toetredingslanden verbinden, komen reeds in aanmerking voor financiering in het kader van het trans-Europese netwerk. Gezien de snelheid waarmee een grotere Europese elektriciteits- en gasmarkt tot stand komt, is het evenwel noodzakelijk de lijst van thans in aanmerking komende projecten af te ronden.

Behalve deze herziening om de projecten van gemeenschappelijk belang voor de toetredingslanden op te nemen, is een soortgelijke aanpak vereist met betrekking tot **aangrenzende landen**. De mededeling van de Commissie over het energiebeleid en de buurlanden van de EU¹ gaat hier nader op in en bevat voorstellen voor concrete maatregelen en projecten die in de TEN-richtsnoeren moeten worden opgenomen. De geleidelijke totstandbrenging van een reële Europese elektriciteits- en gasmarkt, die meer dan 35 landen met meer dan 600 miljoen inwoners kan omvatten, moet voor de Europese Unie een duidelijke doelstelling op middellange termijn vormen. Deze markt moet tot stand worden gebracht op basis van gemeenschappelijke normen inzake openstelling, milieubescherming en veiligheid.

De Commissie heeft in 2001 een mededeling over Europese energie-infrastructuur² aangenomen. Voor een doeltreffende werking van de grotere Europese elektriciteits- en gasmarkt is het niet voldoende dat gemeenschappelijke regels en normen gelden; het is eveneens noodzakelijk dat adequate infrastructuur de lidstaten onderling verbindt. In de mededeling van 2001 is een aantal maatregelen voorgesteld, waaronder een streefcijfer van 10% voor het koppelingsniveau op het gebied van **elektriciteit** en prioritaire financiering in het kader van het trans-Europese netwerk van bepaalde projecten die als prioritaire projecten van Europees belang zijn aangewezen.

Deze mededeling vond een goed onthaal bij de Europese Raad van Barcelona, die met name zijn steun toezegde aan het streefcijfer van 10 %. De Commissie heeft tevens voorgesteld het bestaande plafond van 10% voor de bijdrage aan de ontwikkelingsfase van een project op te trekken tot 20% voor prioritaire projecten. Dat voorstel is nog in behandeling bij de Raad.

Het aanleggen van nieuwe infrastructuur is eveneens noodzakelijk om de doeltreffende werking van die uitgebreide Europese markt mogelijk te maken en de toekomstige **gasvoorziening** van de EU te verzekeren. Daartoe is nauwe samenwerking tussen de Gemeenschap en de productielanden evenals de doorvoerlanden vereist. De financiële en politieke toezegging van de EU om nieuwe ontwikkelingen in de hand te werken ter versterking en diversifiëring van de gasvoorziening van de Gemeenschap is in dit verband van vitaal belang.

¹ COM(2003)262 van 13.5.2003.

² COM(2001)775 van 20.12.2001.

Gas wordt vaak over lange afstand naar Europa aangevoerd. Er worden steeds meer twee verschillende categorieën van gaspijpleidingen onderscheiden: aanvoerpijpleidingen voor het transport van gas naar de EU en interne pijpleidingen voor het transport van het ingevoerde gas binnen de EU. Vanwege de scherp toenemende vraag naar gas dienen voortdurend nieuwe aanvoerpijpleidingen te worden aangelegd. Tot dusver is er weinig coördinatie en optimalisering van het gebruik van deze interne netwerken. Met de toetreding en met de voltooiing van de interne gasmarkt kan een flexibeler gebruik worden gemaakt van de vermaasde gasnetwerken in de EU. Er zal echter nog steeds moeten worden geïnvesteerd in interne pijpleidingen in de EU.

Het beheren van de kritische energie infrastructuur is, in wezen, in zeer hoge mate afhankelijk van de veiligheid en de betrouwbaarheid van de ICT infrastructuur wat betreft beheer en bestuur.

Met betrekking tot de **prioritaire projecten** wordt het wenselijk geacht de Commissie de mogelijkheid te geven een **coördinator** voor een prioritaire as of een prioritair project te benoemen en een **verklaring van Europees belang** toe te kennen aan grensoverschrijdende prioritaire projecten. Deze nieuwe hulpmiddelen zijn noodzakelijk om de voorbereiding van de projecten te bespoedigen en ze door de omslachtige vergunningsprocedures te loodsen.

Het wordt tevens wenselijk geacht in de onderhavige beschikking Beschikking 96/391/EG inzake een gunstiger klimaat voor de ontwikkeling van trans-Europese energienetwerken te integreren, aangezien beide beschikkingen richtsnoeren voor dezelfde netwerken vaststellen.

2. TOETREDINGS-LIDSTATEN / KANDIDAAT-LIDSTATEN

A. Midden- en Oost-Europa

Elektriciteit

De koppeling van elektriciteitsnetten tussen de EU en de landen van Midden- en Oost-Europa gaat vrij ver terug in het verleden. In de jaren tachtig ontstonden koppelingen met het Oost-Europese systeem via AC/DC-transformatorstations. In 1995 verschoof de grens van het synchroon gekoppelde netwerk van het UCTE³-systeem naar de oostgrens van Polen en Slowakije, terwijl Tsjechië, Hongarije en Slovenië in het systeem werden opgenomen.

De elektriciteitsmarkt in de landen van Midden- en Oost-Europa (Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije en Slovenië) is in volle ontwikkeling. Het stroomverbruik is na de veranderingen in Oost-Europa in de jaren negentig verminderd, maar zal vermoedelijk voortaan stijgen. Polen en Tsjechië voeren al enige tijd elektriciteit uit naar Duitsland en Italië (via Slovenië) na de synchronisatie van de UCTE- en CENTREL⁴-netwerken in 1995. De interconnectoren naar Duitsland en Italië zijn momenteel verzadigd. Dit betekent dat de volledige integratie van de landen van Midden- en Oost-Europa in de interne elektriciteitsmarkt slechts kan leiden tot een marginale toename van de elektriciteitsstromen via deze interconnectoren, indien de capaciteit niet wordt verhoogd.

³ UCTE = Union pour la Coordination du Transport de l'Electricité (unie voor coördinatie van het elektriciteitstransport).

⁴ CENTREL = regionale groep van transmissiesysteembeheerders in Tsjechië, Polen, Slowakije en Hongarije.

Vermeerdering van de capaciteit of de aanleg van nieuwe interconnectoren tussen Duitsland en Polen/Tsjechië heeft ook een aanzienlijke invloed op het binnenlandse net in Duitsland. De grotere windenergiecapaciteit uit Noord-Duitsland moet gedeeltelijk via dezelfde leidingen naar het zuiden worden getransporteerd als de uit Polen en Tsjechië ingevoerde stroom.

Oostenrijk heeft een vrij zwakke transmissiecapaciteit ten gevolge van het bergachtige landschap en het sterke lokale verzet tegen nieuwe transportleidingen. Daardoor zijn ook geen nieuwe interconnectoren naar buurlanden gebouwd. Bijgevolg bestaat het gevaar dat het binnenlandse net overbelast wordt.

Gas

De belangrijkste aanvoerpijpleidingen van Rusland naar Europa lopen via toetredingslanden (vooral Polen, Slowakije en Tsjechië). Het fijnmazige Europese gasnetwerk strekt zich uit tot deze doorvoerlanden. Wanneer zij nu volledig deel gaan uitmaken van de interne gasmarkt, kan het netwerk doeltreffender worden geëxploiteerd. De behoefte aan versterkingen in het vermaasde gedeelte van het netwerk dient zorgvuldig te worden onderzocht in het licht van de nieuwe marktsituatie.

B. Baltische staten

Elektriciteit

De Baltische staten (Estland, Letland en Litouwen) zijn voor elektriciteit met Rusland verbonden en er is nog geen aansluiting met een lidstaat van de EU of een toetredingsland. De Baltische staten hebben besloten een gemeenschappelijke Baltische elektriciteitsmarkt (CBEM) te creëren. Met succes zijn technische tests uitgevoerd om het elektriciteitssysteem te scheiden van het Russische systeem en zelfstandig te werken. Momenteel is dit echter economisch niet haalbaar, omdat daartoe een aanzienlijke hoeveelheid regel-, reserve- en back-upcapaciteit is vereist, die thans door het Russische systeem wordt geleverd.

Alle toekomstige beslissingen omtrent de mogelijke interconnectie van de EU en de Russische elektriciteitsystemen moeten ten stelligste rekening houden met de belangen van de uitgebreide UNIE, en in het bijzonder met deze van de Baltische Staten. De Baltische staten bereiden zich voor voor een integratie tot de interne electriciteitsmarkt. Twee projecten zijn het verst gevorderd: een onderzeese kabel tussen Estland en Finland (Estlink) en de verbinding Litouwen-Polen (onder de voorwaarden die zijn uiteengezet in een recente haalbaarheidsstudie door de Europese Bank voor wederopbouw en ontwikkeling (EBWO)).

Gas

De gasvoorziening van de Baltische staten geschiedt momenteel voornamelijk door één leverancier, namelijk Rusland. Voor een alternatieve gasvoorziening op de Baltische markt wordt onderzocht of een pijpleiding van Denemarken via Polen gas uit de Noordzee kan leveren.

Letland heeft grote gasopslagplaatsen, die door alle Baltische staten kunnen worden geëxploiteerd en dus van strategisch belang zijn voor de gasvoorziening in het gehele gebied. Litouwen heeft plannen om gasopslagcapaciteit aan te leggen die de nationale voorziening veilig moet stellen. Bij wijze van alternatief zou een contract voor opslagcapaciteit in Letland kunnen worden gesloten.

De belangrijkste gaspijpleidingen uit Rusland naar Midden-Europa lopen niet via de Baltische staten. Projecten voor nieuwe pijpleidingen kunnen van invloed zijn op de voorzienings-situatie in de Baltische regio. Het project voor de zogenaamde noordelijke Transgas-pijpleiding van Sint-Petersburg naar Duitsland heeft mogelijke vertakkingen naar de Baltische staten. Deze pijpleiding kan, bij aansluiting op de gasvoorraden in Noordwest-Europa, een tweede bron vormen door middel van reverse flow. Synergie tussen meer gasdoorvoer via de Baltische staten en uitbreiding van de Yamal-pijpleiding kan eveneens in overweging worden genomen.

C. Eilanden: Cyprus – Malta

De elektriciteitsnetten van Cyprus en Malta zijn niet verbonden met de systemen op het vasteland.

Aardgas is niet beschikbaar in Cyprus en Malta. Er zijn evenwel plannen om in beide toetredingslanden aardgas in te voeren.

Voor Cyprus zijn, om het eiland van gas te voorzien, nieuwe investeringen in een aanlandingsterminal voor vloeibaar aardgas (LNG - Liquefied Natural Gas) of een aansluiting op de Arabische gaspijpleiding vereist.

Voor Malta zijn tot dusver twee projecten in overweging genomen: een speciale gaspijpleiding vanuit Sicilië of een aansluiting op de gaspijpleiding Libië – Italië.

3. ZUIDOOST-EUROPA

De volgende projecten zijn volgens de mededeling over het energiebeleid en de buurlanden van de EU de belangrijkste projecten waaraan de Gemeenschap in de komende jaren politieke en eventueel financiële steun moet verlenen, teneinde de doelstellingen met betrekking tot de totstandbrenging van een regionale elektriciteitsmarkt te verwezenlijken en de continuïteit van de gasvoorziening te waarborgen:

Elektriciteitsprojecten om Zuidoost-Europa in de Europese interne markt te integreren:

- Adriatische leiding via onderstation Mostar (Bosnië-Herzegovina) en via Elbasan (Albanië);
- tweede leiding via onderstation Ernestinovo (Kroatië).

Gasprojecten voor een betere continuïteit van de gasvoorziening van Europa:

- gaspijpleiding Turkije-Griekenland-Italië: koppeling via Zuidoost-Europa om gas uit de Kaspische Zee en Iran naar de markten van de uitgebreide EU en de Balkanlanden te brengen. Bovendien kan dankzij reverse flow van Italië naar Griekenland Maghrebgas aan de Balkanlanden worden geleverd;
- gaspijpleiding Turkije - Bulgarije - Roemenië - Hongarije - Oostenrijk.

4. MIDDELLANDSE-ZEELANDEN

De volgende projecten zijn volgens de mededeling over het energiebeleid en de buurlanden van de EU de belangrijkste projecten waaraan de Gemeenschap in de komende jaren politieke en eventueel financiële steun moet verlenen, teneinde de doelstellingen met betrekking tot de totstandbrenging van een regionale elektriciteitsmarkt te verwezenlijken en de continuïteit van de gasvoorziening te waarborgen:

Elektriciteitsprojecten om de Middellandse-Zeelanden in de Europese interne markt te integreren:

- versterking van de capaciteit tussen Marokko en Spanje;
- koppeling tussen Griekenland en Turkije;
- koppeling tussen Algerije en Spanje;
- koppeling tussen Italië en Tunesië;
- koppeling tussen Italië en Libië.

Gasprojecten voor een betere continuïteit van de gasvoorziening van Europa:

- voorziening van Spanje en Frankrijk vanuit Algerije (Medgaz-pijpleiding);
- pijpleiding van Algerije via Sardinië en mogelijk via Corsica voor de gasvoorziening van Italië en Frankrijk;
- de oostelijke mediterrane gasring, bestaande uit 6 secties: Egypte – Libië, Egypte – Jordanië, Syrië, Libanon, Cyprus en Turkije;
- LNG-exportterminal in Egypte voor de voorziening van de uitgebreide EU.

5. RUSLAND

De volgende projecten zijn volgens de mededeling over het energiebeleid en de buurlanden van de EU de belangrijkste projecten waaraan de Gemeenschap in de komende jaren politieke en eventueel financiële steun moet verlenen, teneinde de doelstellingen met betrekking tot de integratie in de interne elektriciteitsmarkt te verwezenlijken en de continuïteit van de gasvoorziening te waarborgen:

Elektriciteitsprojecten die Rusland en andere GOS-landen van Europa in de Europese interne markt moeten integreren:

- Voor de koppeling van de elektriciteitssystemen van de EU en Rusland kan worden gekozen tussen niet-synchrone verbinding en synchrone verbinding. Een niet-synchrone verbinding, waarbij de elektriciteitsstromen beter kunnen worden geregeld, maakt een stapsgewijze verhoging van de capaciteit mogelijk zonder grote veranderingen in de regelsystemen van de netwerken. De koppelingsapparatuur zelf is evenwel vrij duur. Bij de synchrone verbinding levert de harmonisatie van de operationele en veiligheidsnormen meer moeilijkheden op dan bij de niet-synchrone. De synchrone verbinding maakt het echter mogelijk een

veel grotere koppelingscapaciteit te creëren. Een duidelijke en noodzakelijke voorwaarde voor volledige koppeling tussen de elektriciteitsnetten van de EU en die van de buurlanden is de bepaling dat daarbij de voorschriften inzake milieu en nucleaire veiligheid in acht moeten worden genomen en dat deze koppeling op geen enkele wijze de veiligheid en bedrijfszekerheid van beide netten en elektriciteitssystemen in gevaar mag brengen⁵. In 2003 is te Moskou een conferentie van de regelgevende instanties voor energie gehouden en is door Eurelectric en de Russische beheerder van het elektriciteitssysteem een werkgroep opgericht om nader te onderzoeken hoe de systemen kunnen worden gekoppeld.

Gasprojecten voor een betere continuïteit van de gasvoorziening van Europa:

- het project voor de noordelijke trans-Europese gaspijpleiding, met een lengte van circa 1295 kilometer, die Russisch gas van de Russische kust ten noorden van Sint-Petersburg onder de Oostzee transporteert naar Noord-Duitsland en dan verder via Nederland naar het Verenigd Koninkrijk; de uiteindelijke gasbron voor deze pijpleiding moet het nieuwe Stokmanveld worden, zodra het is ontwikkeld.
- een tweede Yamal-Europa-gaspijpleidingennetwerk via Wit-Rusland en Polen dat parallel aan het eerste loopt.

6. OEKRAÏNE EN WIT-RUSLAND

Het Russische elektriciteitssysteem is synchroon verbonden met dat van de andere GOS-landen. Een effectieve verbinding met Rusland en overeenstemming over de handel en de hierboven vermelde milieu- en veiligheidsaspecten zou dus een goed uitgangspunt vormen om met andere GOS-landen, en met name met Oekraïne en Wit-Rusland, tot een vergelijkbaar resultaat te komen, op voorwaarde dat de voorschriften inzake milieu en nucleaire veiligheid in acht worden genomen.

Op het gebied van gas is verbetering van de algemene prestatie en veiligheid van het netwerk voor de doorvoer van gas in Oekraïne een belangrijke taak voor dit land, maar ook voor de voorzieningszekerheid van de EU; een en ander zou dan ook in aanmerking moeten komen voor het trans-Europese netwerkmechanisme.

7. FINANCIERING

De aanleg van nieuwe gaspijpleidingen om in de toekomstige behoeften van de Gemeenschap te voorzien, moet noodzakelijkerwijs beginnen in gebieden, of er doorheen lopen, waar politieke risicoverzekering een absolute voorwaarde is om kredieten aan te trekken. Die verzekering kan duur zijn. Deelname van de Gemeenschap in die kosten voor projecten die duidelijk in het belang van de EU zijn, kan werkelijk als katalysator en stimulant fungeren voor de ontwikkeling van deze netwerken. Het is derhalve wenselijk de richtsnoeren voor TEN-energie te herzien, zodat alle desbetreffende projecten in aanmerking kunnen komen.

⁵ Een hybride verbinding tussen de elektriciteitssystemen van de EU en Rusland kan eveneens in overweging worden genomen, waarbij wordt begonnen met een beperkt maar toenemend aantal niet-synchrone verbindingen (back-to-back AC/DC/AC-transformatorstations en, waar de transportafstanden langer worden, gelijkstroomleidingen) en synchrone verbindingen worden toegevoegd, naarmate aan de operationele en veiligheidseisen wordt voldaan.

Voor die projecten moet deelname in de kosten van dergelijke verzekering mogelijk zijn op grond van de communautaire verordening inzake de financiering van TEN-projecten (EG nr. 2236/95), waarvan de mogelijkheden in voorkomende gevallen maximaal moeten worden benut.

8. VERDERE BEVORDERING VAN DE PRIORITAIRE PROJECTEN

Met betrekking tot de mechanismen van de richtsnoeren voor TEN-energie tot stimulering van de voorbereiding en uitvoering van prioritaire projecten worden twee verdere stappen voorgesteld, namelijk de mogelijkheid voor de Commissie om:

- i) door middel van een verklaring van Europees belang de hoogste prioriteit toe te kennen aan grensoverschrijdende prioritaire projecten met een duidelijk effect op de integratie van de betrokken netwerken;
- ii) een coördinator te benoemen voor een bepaalde prioritaire as of een afzonderlijk prioritair project.

Deze nieuwe stappen worden voorgesteld als oplossing voor moeilijkheden in verband met het uiteenlopende karakter van tijdschema's, prioriteiten en methoden voor het analyseren van grensoverschrijdende projecten.

9. VERKLARING VAN EUROPEES BELANG

Het momenteel vastgestelde gebrek aan vooruitgang bij een reeks prioritaire projecten voor energie-infrastructuur staat in verband met belemmeringen in de vergunningsprocedures met betrekking tot het traject en het milieueffect van de projecten. Toenemend verzet van de bevolking tegen de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen en onderstations vertraagt namelijk de totstandkoming van de transmissie-infrastructuur waaraan de elektriciteitssector grote behoefte heeft. De tijd die een vergunningsprocedure, waaronder begrepen de milieueffectbeoordeling (MEB) en beroepen daartegen, in beslag neemt, blijkt te variëren van 5 tot 10 jaar. Deze periode wordt nog langer naarmate de publieke en politieke belangstelling voor de projecten toeneemt.

De werkwijzen van de verschillende landen met betrekking tot vergunningsprocedures, zoals milieueffectstudies, openbare vergaderingen voor raadpleging van het publiek, vergoeding voor grondeigenaars, erfdiensbaarheid, speciale oplossingen zoals compacte ontwerpen enz., vertonen aanzienlijke verschillen en onderling samenhangende complexe aspecten. De te nemen maatregelen, de stand en de voortgang ervan kunnen alleen worden weergegeven door middel van vrij ingewikkelde logistieke stroomschema's van de vergunningsprocedure.

Bijgevolg dienen de vergunningsprocedures voor grensoverschrijdende prioritaire projecten van groot Europees belang zoveel mogelijk te worden gestroomlijnd, wanneer er verschillende lidstaten bij betrokken zijn. Om dit probleem te helpen oplossen, wordt in deze beschikking een verklaring van Europees belang ingevoerd.

Er dient ook voor te worden gezorgd dat de Gemeenschap de door haar gekozen prioriteiten realiseert door middel van haar financiële instrumenten. Daarom dient vanzelfsprekend bij het verlenen van steun aan de trans-Europese netwerken, met name uit de Structuurfondsen en uit de pretoetredingsinstrumenten, voorrang te worden gegeven aan deze projecten, met inachtneming van de specifieke regels en criteria voor elk van deze instrumenten. Het parallelle

voorstel tot wijziging van Verordening nr. 2236/95 betreffende de financiële steun voor TEN's opent de mogelijkheid dat bij prioritaire projecten, met inbegrip van de grensoverschrijdende gedeelten ervan, de Gemeenschap tot 20% van de projectkosten medefinanciert.

Ten slotte dient, gezien het ongunstige effect dat vertragingen of het opgeven van bepaalde trajecten kunnen hebben op de rentabiliteit van werkzaamheden die in andere lidstaten op dezelfde as zijn ondernomen, alsmede op de financiële belangen van de Gemeenschap, een mechanisme te worden ingevoerd dat een stimulans inhoudt om zich aan de overeengekomen tijdschema's te houden. Deze beschikking voorziet daarom in de mogelijkheid dat de Commissie kan besluiten de verklaring van Europees belang voor een project in te trekken, in geval van grote vertragingen zonder vooruitzichten voor de voltooiing van het project, na de standpunten van de betrokken lidstaten inzake de redenen voor de vertragingen te hebben gehoord.

10. EUROPESE COÖRDINATOR VOOR SPECIFIEKE PROJECTEN

Voor bepaalde van Europees belang verklaarde projecten of groepen van projecten op de prioritaire as moet het mogelijk zijn de voorbereiding en uitvoering te verbeteren door voor de duur van de betrokken prioritaire projecten een coördinatieteam in het leven te roepen, waarvan de Gemeenschap deel uitmaakt. Voor een dergelijke werkwijze, waartoe voor elk geval afzonderlijk moet worden besloten, is de medewerking van de betrokken lidstaten vereist.

Volgens artikel 155 van het EG-Verdrag kan de Commissie alle dienstige initiatieven nemen om de coördinatie tussen de lidstaten te bevorderen. Het zou derhalve binnen de opdracht van de Commissie moeten vallen om, in overleg met de betrokken lidstaten, een persoon aan te wijzen die met deze coördinatie wordt belast.

Deze Europese coördinator, die voor een project of een groep projecten is benoemd, moet de samenwerking met gebruikers en exploitanten aanmoedigen, de projecten onder de aandacht brengen van particuliere investeerders en financiële instellingen, waaronder begrepen die van de Gemeenschap, en ervoor zorgen dat het noodzakelijke toezicht wordt uitgeoefend, teneinde de Gemeenschap op de hoogte van de voortgang te houden, zodat, indien nodig, maatregelen kunnen worden genomen om eventuele moeilijkheden te verhelpen. De Europese coördinatoren treden op namens en voor rekening van de Commissie.

De Europese coördinatoren worden benoemd bij een besluit dat de Commissie aanneemt na overleg met de betrokken lidstaten. In deze individuele besluiten wordt nader omschreven hoe de coördinator te werk moet gaan. Deze regelingen worden voor elk geval afzonderlijk vastgesteld en zullen dus naar gelang van de omstandigheden variëren. De aanwijzing van een coördinator vormt slechts een van de mogelijkheden en is uitsluitend bestemd voor bepaalde projecten of groepen van projecten, afhankelijk van de coördinatieproblemen die zich voordoen.

11. VEREENVOUDIGING VAN DE WETGEVING

Sinds de richtsnoeren voor TEN-energie in 1996 zijn vastgesteld, zijn zij in twee beschikkingen gesplitst, een van de Raad en het Europees Parlement (Beschikking nr. 1254/96/EG, die thans door Beschikking nr. 1229/2003/EG is vervangen) en een van de Raad (Beschikking nr. 96/391/EG). De redenen voor deze splitsing gelden niet langer, aangezien het gehele TEN-gebied thans onder de medebeslissingsprocedure valt, hoewel aanvankelijk

alleen voor de vaststelling van de projecten van gemeenschappelijk belang medebeslissing was vereist.

Het is thans wenselijk deze richtsnoeren in een enkele beschikking op te nemen waarin tevens Beschikking nr. 96/391/EG van de Raad van 28 maart 1996 inzake maatregelen om voor de ontwikkeling van de trans-Europese netwerken in de energiesector een gunstiger klimaat te creëren, is verwerkt.

12. OVERZICHT VAN DE EFFECTBEOORDELING

Het bedrag van de investeringen die in de periode 2007-2013 zijn vereist voor de uitvoering van de prioritaire projecten voor elektriciteits- en gasnetwerken wordt geraamd op circa 28 miljard (20 miljard in de EU; 8 miljard in derde landen). Er zal nog een extra bedrag nodig zijn om de overige projecten van gemeenschappelijk belang te voltooien. Deze investeringsbedragen zullen voornamelijk worden verstrekt door de exploitanten van de energienetwerken en andere particuliere fondsen, eventueel aangevuld door de leen- en steunmechanismen van de Europese Gemeenschap.

Volgens een eerste onderzoek van de in dit voorstel vervatte prioritaire en andere projecten van gemeenschappelijk belang zullen er sociaal-economische voordelen zijn uit het oogpunt van continuïteit en zekerheid van de energievoorziening, lagere kosten (als gevolg van scherpere concurrentie), regionale ontwikkeling, integratie van de toetredingslanden en andere aangrenzende landen (samenhang van het grotere Europa), milieubescherming (dankzij het grotere gebruik van aardgas als primaire brandstof). Gezien de lange levensduur van investeringen in energienetwerken (20 tot 40 jaar) zullen deze voordelen gedurende vele jaren essentiële aspecten van de Europese economie en samenleving ten goede komen.

De Commissie heeft uitvoerige informatie en gegevens over de voorgenomen herziening van de richtsnoeren voor TEN-energie gepubliceerd en belanghebbende partijen verzocht hun standpunt bekend te maken.

Naast het advies dat de werkgroep voor infrastructuur van het forum voor energie en vervoer op 8 september 2003 heeft uitgebracht (ten gunste van de integratie van de toetredingslanden in de richtsnoeren voor TEN-energie), en het verzoek van CEFIC (Europese raad van de bonden van de chemische nijverheid) om in het TEN-beleid rekening te houden met de behoefte aan een netwerk van pijpleidingen voor het transport van alkenen (derivaten van olieproducten), heeft de Commissie 17 bijdragen ontvangen van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit, Europese organisaties (van elektriciteitstransmissie, gas-/oliebedrijven), energiebedrijven, regionale en lokale autoriteiten en milieugroepen.

Bij wijze van samenvatting kan worden gesteld dat uit de bijdragen duidelijke steun voor de volgende aspecten naar voren komt:

- De continuïteit van de voorziening wordt als het belangrijkste vraagstuk beschouwd. Aan projecten die hieraan bijdragen dient dan ook het grootste belang te worden gehecht.
- Projecten die van “gemeenschappelijk Europees belang” zijn verklaard, dienen ook op nationaal niveau topprioriteit te hebben. De effectieve verwezenlijking van deze projecten dient bovendien sterker te worden gecontroleerd en ondersteund.

- Er is een sterke behoefte aan versnelde vergunningsprocedures voor grensoverschrijdende projecten en aan de invoering van een enkele vergunningsprocedure voor TEN-E-projecten van Europees belang.
- Stabiliteit en transparantie van het juridische kader zijn van essentieel belang. Er dient te worden voorzien in een correct regelgevingsklimaat met onbetwiste criteria, zodat de risico's voor de investeerder tot een minimum worden beperkt.

In bijdragen van regionale en lokale autoriteiten en milieugroepen werd de uitvoering van een afzonderlijk prioritair project voor koppeling van elektriciteitsnetten sterk betwist op grond van de uiteenlopende energieprioriteiten op regionaal niveau en van de risico's voor de gezondheid en voor economische en andere activiteiten in de regio.

Voorstel voor een

BESCHIKKING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector en houdende intrekking van Beschikkingen nr. 96/391/EG en nr. 1229/2003/EG

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 156,

Gezien het voorstel van de Commissie¹,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité²,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's³,

Handelend volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag⁴,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Sinds vaststelling van Beschikking nr. 1229/2003/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector en houdende intrekking van Beschikking nr. 1254/96/EG⁵ is de behoefte ontstaan de toetredingslanden volledig te integreren in deze richtsnoeren en, waar nodig, die richtsnoeren verder aan te passen aan het nieuwe proximitéitsbeleid van de Europese Unie.
- (2) De prioriteiten voor trans-Europese energienetwerken vloeien voort uit de totstandbrenging van een meer open en concurrentiegericht interne energiemarkt als gevolg van de uitvoering van Richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG⁶ en van Richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van Richtlijn 98/30/EG⁷. Die prioriteiten sluiten aan op de conclusies van de Europese Raad van Stockholm van maart 2001 inzake de ontwikkeling van de infrastructuur die noodzakelijk zijn voor de goede werking van de energiemarkt. Er dient een

¹ PB C van , blz. .

² PB C van , blz. .

³ PB C van , blz. .

⁴ PB C van , blz. .

⁵ PB L 176 van 15.7.2003, blz. 11.

⁶ PB L 176 van 15.7.2003, blz. 37.

⁷ PB L 176 van 15.7.2003, blz. 57.

speciale inspanning te worden verricht om de doelstelling van een toenemend gebruik van duurzame energiebronnen te bereiken, teneinde daarmee bij te dragen tot een beleid voor duurzame ontwikkeling. Een en ander dient evenwel te worden bewerkstelligd zonder onevenredige verstoring van het normale marktevenwicht.

- (3) Als regel dienen de bouw en het onderhoud van energie-infrastructuur onderworpen te zijn aan beginselen van de vrije markt. Dit is tevens in overeenstemming met de gemeenschappelijke voorschriften voor de voltooiing van de interne energiemarkt en met de gemeenschappelijke regels van het mededingingsrecht, die erop gericht zijn een opener en concurrerender interne energiemarkt tot stand te brengen. Financiële steun van de Gemeenschap voor bouw en onderhoud moet daarom tot de hoge uitzonderingen behoren. Die uitzonderingen dienen naar behoren te worden gemotiveerd.
- (4) De energie-infrastructuur dient zodanig te worden aangelegd en onderhouden dat de interne energiemarkt efficiënt kan werken, zonder afbreuk te doen aan strategische criteria en, in voorkomend geval, criteria inzake universele dienstverlening.
- (5) De prioriteiten voor trans-Europese energienetwerken vloeien tevens voort uit het toenemende belang van de trans-Europese energienetwerken voor de continuïteit en diversificatie van de energievoorziening van de Gemeenschap, de integratie van de energienetwerken van de toetredingslanden en de gecoördineerde exploitatie van de energienetwerken in de Gemeenschap en de aangrenzende landen. De buurlanden van de Europese Unie spelen namelijk een vitale rol in het energiebeleid van de Unie. Zij voorzien in een groot deel van de vraag van de EU naar aardgas, zij zijn essentiële partners voor de doorvoer van primaire energie naar de EU en zij zullen geleidelijk belangrijke partijen op de interne markt voor gas en elektriciteit van de Gemeenschap worden.
- (6) Binnen de projecten op het gebied van trans-Europese energienetwerken dienen prioritaire projecten te worden aangewezen die van groot belang zijn voor de goede werking van de interne energiemarkt of voor een continue energievoorziening. Voorts dient voor de projecten met de hoogste prioriteit een verklaring van Europees belang te worden ingevoerd en, waar dat nodig is, een betere coördinatie.
- (7) De procedure voor de selectie van projecten van gemeenschappelijk belang met betrekking tot trans-Europese energienetwerken dient een evenwichtige toepassing van Verordening (EG) nr. 2236/95 van de Raad van 18 september 1995 tot vaststelling van de algemene regels voor het verlenen van financiële bijstand van de Gemeenschap op het gebied van de trans-Europese netwerken⁸ te waarborgen. Die procedure dient twee niveaus te onderscheiden: op een eerste niveau wordt een beperkt aantal criteria voor de selectie vastgesteld en op een tweede niveau wordt overgegaan tot de gedetailleerde beschrijving, de zogenoemde specificaties, van de projecten.
- (8) Aangezien de specificaties van de projecten vatbaar zijn voor wijziging, vormen zij indicatieve specificaties. De Commissie dient dan ook gemachtigd te blijven deze bij te werken. Aangezien het project aanzienlijke politieke en economische gevolgen kan hebben, dient het juiste evenwicht te worden gevonden tussen toezicht op de

⁸ PB L 228 van 23.9.1995, blz. 1, als gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1655/1999 (PB L 197 van 29.7.1999, blz. 1).

procedures en flexibiliteit bij het vaststellen van projecten die eventueel voor communautaire steun in aanmerking komen.

- (9) Voor bepaalde prioritaire projecten of gedeelten van prioritaire projecten of groepen van prioritaire projecten moet het mogelijk zijn de voorbereiding en uitvoering te verbeteren door voor de duur van de betreffende prioritaire projecten een coördinatieteam in het leven te roepen, waarvan de Gemeenschap deel uitmaakt. De Commissie dient derhalve te worden gemachtigd voor dergelijk(e) project(en) een Europese coördinator aan te wijzen, die de samenwerking met gebruikers en exploitanten aanmoedigt en ervoor zorgt dat het noodzakelijke toezicht wordt uitgeoefend, teneinde de Gemeenschap op de hoogte van de voortgang te houden.
- (10) Er dient een gunstiger klimaat voor de ontwikkeling van trans-Europese energienetwerken te worden geschapen, vooral door het stimuleren van technische samenwerking tussen de instanties die voor de netwerken verantwoordelijk zijn, door het vergemakkelijken van de vergunningsprocedures voor netwerkprojecten in de lidstaten, teneinde vertragingen te beperken, en door het mobiliseren van de fondsen, instrumenten en financieringsprogramma's van de Gemeenschap die voor netwerkprojecten beschikbaar zijn.
- (11) De vaststelling van de projecten van gemeenschappelijk belang, de specificaties van deze projecten en de prioritaire projecten dient te geschieden zonder vooruit te lopen op de uitkomsten van de milieueffectbeoordeling van de projecten en van de plannen of programma's.
- (12) De voor de tenuitvoerlegging van deze beschikking noodzakelijke maatregelen moeten worden vastgesteld overeenkomstig Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden⁹.
- (13) De Commissie dient periodiek verslag uit te brengen over de uitvoering van deze beschikking.
- (14) Aangezien deze beschikking betrekking heeft op hetzelfde onderwerp en toepassingsgebied als Beschikking nr. 96/391/EG van de Raad van 28 maart 1996 inzake maatregelen om voor de ontwikkeling van de trans-Europese netwerken in de energiesector een gunstiger klimaat te creëren en Beschikking nr. 1229/2003/EG, dienen deze beide beschikkingen te worden ingetrokken,

HEBBEN DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Onderwerp

Bij deze beschikking worden de aard en de strekking van het richtinggevend beleid van de Gemeenschap op het gebied van trans-Europese energienetwerken omschreven. Daartoe worden richtsnoeren opgesteld die de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van het

⁹ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

beleid van de Gemeenschap op het gebied van trans-Europese energienetwerken bestrijken. In deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang, met inbegrip van die welke prioriteit hebben, op het gebied van de trans-Europese elektriciteits- en gasnetwerken aangegeven.

Artikel 2

Toepassingsgebied

Deze beschikking betreft:

- 1) bij elektriciteitsnetwerken:
 - a) alle hoogspanningsleidingen, met uitzondering van leidingen van distributienetten, en de onderzeese verbindingen, voor zover deze infrastructuur gebruikt wordt voor interregionaal of internationaal elektriciteitstransport/ interregionale of internationale elektriciteitsverbindingen;
 - b) alle apparatuur en installaties die voor de goede werking van het betreffende systeem onontbeerlijk zijn, met inbegrip van de beveiligings-, controle- en regelsystemen;
- 2) bij gasnetwerken (voor het transport van aardgas of alkeengassen):
 - a) de hogedrukgaspijpleidingen, met uitzondering van leidingen van distributienetten, waarmee de regio's van de Gemeenschap vanuit binnen of buiten de Gemeenschap gelegen bronnen kunnen worden voorzien;
 - b) de met bovengenoemde hogedrukgaspijpleidingen verbonden ondergrondse opslaginstallaties;
 - c) de installaties voor de aanlanding, opslag en hervergassing van vloeibaar aardgas (LNG) alsmede LNG-tankers naar gelang van hun capaciteit;
 - d) alle apparatuur en installaties die voor de goede werking van het betreffende systeem onontbeerlijk zijn, met inbegrip van de beveiligings-, controle- en regelsystemen.

Artikel 3

Doelstellingen

De Gemeenschap bevordert de onderlinge koppeling, de interoperabiliteit en de ontwikkeling van de trans-Europese energienetwerken alsmede de toegang tot die netwerken, overeenkomstig het bestaande Gemeenschapsrecht, teneinde:

- a) de doeltreffende werking van de interne markt in het algemeen en van de interne markt voor energie in het bijzonder te bevorderen en tevens de rationele en proportionele productie en distributie en het rationele en proportionele transport en gebruik van energiebronnen en de ontwikkeling van en verbinding met hernieuwbare

energiebronnen aan te moedigen, om de energiekosten voor de consument te beperken en bij te dragen tot de diversificatie van de energiebronnen;

- b) de ontwikkeling en ontsluiting van de minder begunstigde en insulaire gebieden in de Gemeenschap te vergemakkelijken en aldus tot de versterking van de economische en sociale samenhang bij te dragen;
- c) de continuïteit van de energievoorziening te verhogen, inzonderheid door de betrekkingen met derde landen op energiegebied in het belang van alle betrokken partijen te verbeteren, met name in het kader van het Verdrag inzake het Energiehandvest en van de door de Gemeenschap gesloten samenwerkingovereenkomsten;
- d) bij te dragen aan duurzame ontwikkeling en de bescherming van het milieu te verbeteren, met name door het verminderen van de milieurisico's die aan het transport en de transmissie van energie zijn verbonden.

Artikel 4

Beleidsprioriteiten

De prioriteiten van het Gemeenschapsbeleid op het gebied van trans-Europese energienetwerken moeten verenigbaar zijn met duurzame ontwikkeling en luiden als volgt:

- 1) voor zowel elektriciteits- als gasnetwerken:
 - a) aanpassing en ontwikkeling van de energienetwerken ter ondersteuning van de werking van de interne energiemarkt en met name oplossing van de problemen in verband met, in het bijzonder grensoverschrijdende, knelpunten, congestie en ontbrekende schakels, gelet op de behoeften die voortvloeien uit de werking van de interne markt voor elektriciteit en aardgas en de uitbreiding van de Europese Unie;
 - b) aanleg van energienetwerken in insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere gebieden met bevordering van de diversificatie van de energiebronnen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen alsook, waar nodig, aansluiting van die netwerken;
- 2) voor elektriciteitsnetwerken:
 - a) aanpassing en ontwikkeling van netwerken ter bevordering van de integratie/aansluiting van installaties voor de productie van hernieuwbare energie;
 - b) zorgen voor de interoperabiliteit van de elektriciteitsnetwerken in de Gemeenschap met die in de toetredingslanden en andere landen in Europa en de landen aan de Middellandse Zee en de Zwarte Zee;
- 3) voor gasnetwerken:
 - a) ontwikkeling van aardgasnetwerken om aan de vraag van de Gemeenschap naar aardgas te voldoen en de aardgasvoorzieningssystemen te reguleren;

- b) zorgen voor de interoperabiliteit van de aardgasnetwerken in de Gemeenschap met die in andere landen in Europa en de landen aan de Middellandse Zee, de Zwarte Zee en de Kaspische Zee alsmede in het Midden-Oosten en het Golfgebied en diversificatie van de aardgasbronnen en aanvoerroutes;
- c) ontwikkeling en integratie van alkeengasnetwerken om aan de vraag van de bedrijven in de Gemeenschap naar alkeengassen te voldoen.

Artikel 5

Beleidslijnen

De hoofdlijnen van het Gemeenschapsbeleid op het gebied van trans-Europese energienetwerken zijn:

- a) de aanwijzing van de projecten van gemeenschappelijk belang, waaronder begrepen de prioritaire projecten;
- b) het creëren van een gunstiger klimaat voor de ontwikkeling van die netwerken.

Artikel 6

Criteria voor projecten van gemeenschappelijk belang

1. De algemene criteria die moeten worden toegepast wanneer een besluit wordt genomen over selectie, wijzigingen, specificaties of aanvragen tot aanpassing van projecten van gemeenschappelijk belang zijn de volgende:

- a) de projecten moeten binnen de werkingssfeer van artikel 2 vallen;
- b) de projecten moeten beantwoorden aan de doelstellingen van artikel 3 en aan de prioriteiten van artikel 4;
- c) de projecten moeten uitzicht bieden op potentiële economische levensvatbaarheid.

De evaluatie van de economische levensvatbaarheid wordt gebaseerd op een kosten-batenanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met alle kosten en baten, ook op middellange en/of lange termijn, uit het oogpunt van de milieuaspecten, de continuïteit van de voorziening en de bijdrage tot de economische en sociale samenhang. Voor projecten van gemeenschappelijk belang die het grondgebied van een lidstaat betreffen, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.

2. Bijlage II bevat aanvullende criteria voor de selectie van de projecten van gemeenschappelijk belang.

Besluiten tot wijziging van de aanvullende criteria voor de selectie van projecten van gemeenschappelijk belang, zoals deze in bijlage II zijn opgenomen, worden genomen volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag.

3. Alleen de in bijlage III genoemde projecten komen in aanmerking voor financiële bijstand van de Gemeenschap ingevolge Verordening (EG) nr. 2236/95. Die projecten moeten voldoen aan de criteria van lid 1 en bijlage II.

4. De indicatieve projectspecificaties, waaronder begrepen de gedetailleerde beschrijving van de projecten en, indien van toepassing, de geografische beschrijving ervan, staan in bijlage III. Deze specificaties worden bijgewerkt volgens de procedure van artikel 14, lid 2. Actualiseringen zijn technisch van aard en moeten zich beperken tot technische wijzigingen van projecten, tot een wijziging van een bepaald deel van de gespecificeerde route of tot een beperkte aanpassing van de projectlocatie.

5. De lidstaten nemen alle maatregelen die zij nodig achten om de verwezenlijking van projecten van gemeenschappelijk belang te vergemakkelijken en te versnellen en vertragingen tot een minimum te beperken, met inachtneming van het Gemeenschapsrecht en de internationale overeenkomsten op het gebied van het milieu. Met name de vereiste vergunningsprocedures worden snel afgewikkeld.

6. Wanneer delen van projecten van gemeenschappelijk belang op het grondgebied van derde landen zijn gelegen, kan de Commissie in overleg met de betrokken lidstaten voorstellen doen, in voorkomend geval in het raam van het beheer van de akkoorden van de Gemeenschap met deze derde landen, en overeenkomstig het Verdrag inzake het Energiehandvest voor de derde landen die partij zijn bij dat Verdrag, zodat deze projecten ook door de betrokken derde landen als van wederzijds belang worden erkend, teneinde de verwezenlijking van deze projecten te vergemakkelijken.

Artikel 7

Prioritaire projecten

1. De projecten van gemeenschappelijk belang die in bijlage I zijn vermeld, zijn prioritair wat betreft het verlenen van financiële bijstand van de Gemeenschap ingevolge Verordening (EG) nr. 2236/95.

Besluiten tot wijziging van bijlage I worden genomen volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag.

2. De betrokken lidstaten en de Commissie streven er binnen hun bevoegdheid naar de uitvoering van de prioritaire projecten te bevorderen, in het bijzonder wanneer het om grensoverschrijdende projecten gaat.

3. Prioritaire projecten zijn verenigbaar met duurzame ontwikkeling en voldoen aan de volgende criteria:

- a) zij hebben een aanzienlijke invloed op de concurrerende werking van de interne markt, en/of
- b) zij versterken de continuïteit van de energievoorziening in de Gemeenschap.

Artikel 8

Projecten van Europees belang

1. Een voorkeur van projecten betreffende de in artikel 7 bedoelde assen voor prioritaire projecten die grensoverschrijdend zijn of die een aanzienlijk effect op de grensoverschrijdende transmissiecapaciteit hebben, worden van Europees belang verklaard.

Die projecten zijn in bijlage IV opgenomen.

2. Bij de indiening van projecten in het kader van het Cohesiefonds, in overeenstemming met artikel 10 van Verordening (EG) nr. 1164/94¹⁰ van de Raad, kennen de lidstaten de gewenste prioriteit toe aan projecten die van Europees belang zijn verklaard.

3. Bij de indiening van projecten in het kader van de begroting voor trans-Europese netwerken, in overeenstemming met artikel 10 van Verordening (EG) nr. 2236/95¹¹ van de Raad, kennen de lidstaten de gewenste prioriteit toe aan projecten die van Europees belang zijn verklaard.

4. Bij de indiening van projecten in het kader van de Structuurfondsen, in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 1260/99¹² van de Raad, kennen de lidstaten de gewenste prioriteit toe aan projecten die van Europees belang zijn verklaard.

5. De Commissie ziet erop toe dat de landen die voor het structurele pretoetredingsinstrument in aanmerking komen, bij de indiening van projecten in het kader van de artikelen 2 en 7 van Verordening (EG) nr. 1267/1999¹³ van de Raad de gewenste prioriteit toekennen aan projecten die van Europees belang zijn verklaard.

6. Indien de werkzaamheden aan een van de projecten die van Europees belang zijn verklaard, met aanzienlijke vertraging starten of een dergelijke vertraging wordt verwacht, verzoekt de Commissie de betrokken lidstaten om binnen drie maanden de redenen voor de vertraging op te geven.

Na ontvangst en onderzoek van het antwoord van de betrokken lidstaten kan de Commissie, met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel, besluiten de verklaring van Europees belang voor een project in te trekken.

7. Vijf jaar na het voltooiën van een project van Europees belang of van een gedeelte ervan maken de betrokken lidstaten een balans op van de sociaal-economische en milieueffecten ervan, waaronder begrepen het effect op het handelsverkeer tussen de lidstaten, op de territoriale samenhang en op de duurzame ontwikkeling.

De lidstaten stellen de Commissie in kennis van de resultaten van deze beoordeling.

8. Wanneer een project van Europees belang wordt verklaard, leggen de betrokken lidstaten voor elk gedeelte van het betreffende project gecoördineerde procedures voor

¹⁰ PB L 130 van 25.5.1994, blz. 1.

¹¹ PB L 228 van 23.9.1995, blz. 1

¹² PB L 161 van 26.6.1999, blz. 1.

¹³ PB L 161 van 26.6.1999, blz. 73.

beoordeling van het project en publieksraadpleging ten uitvoer, alvorens vergunningen af te geven.

9. Wanneer een van Europees belang verklaard project een grensoverschrijdend gedeelte bevat dat technisch en financieel onscheidbaar is, houden beide betrokken lidstaten een transnationale enquête die tot doel heeft het grensoverschrijdende gedeelte te beoordelen en het publiek te raadplegen, alvorens vergunningen af te geven.

10. De gecoördineerde procedures of transnationale enquêtes, als bedoeld in de leden 8 en 9, doen geen afbreuk aan de verplichtingen die uit de Gemeenschapswetgeving op het gebied van milieubescherming voortvloeien, met name wat de milieueffectbeoordeling betreft.

De betrokken lidstaten houden de Commissie op de hoogte van de aanvang en het resultaat van deze gecoördineerde procedures of transnationale enquêtes.

Artikel 9

Uitvoering van projecten van Europees belang

1. De projecten van Europees belang worden spoedig uitgevoerd.

Uiterlijk 6 maanden na de inwerkingtreding van deze beschikking dienen de lidstaten bij de Commissie een tijdschema in voor de voltooiing van die projecten, met nadere bijzonderheden betreffende:

- a) het voorgenomen verloop van het goedkeuringsproces voor de planning van het project,
- b) het tijdschema voor de haalbaarheids- en ontwerpfase,
- c) de bouw van het project,
- d) de inbedrijfstelling van het project.

2. De lidstaten brengen bij de Commissie jaarlijks verslag uit over de voortgang van de in lid 1 bedoelde projecten.

Indien er achterstand is op het bij de Commissie ingediende tijdschema, moeten de lidstaten bij de Commissie een herzien plan indienen.

3. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de vergunningsprocedure voor projecten van Europees belang efficiënt is en geen onnodige vertragingen veroorzaakt.

Artikel 10

Europese coördinator

1. De Commissie kan, in overleg met de betrokken lidstaten, een “Europese coördinator” aanstellen.

De coördinator treedt op namens en voor rekening van de Commissie. De opdracht van de coördinator heeft betrekking op een enkel prioritair project of een gedeelte van een prioritair project. Indien nodig, kan de opdracht van de Europese coördinator worden uitgebreid tot andere daarmee samenhangende prioritaire projecten.

2. De Europese coördinator wordt gekozen op grond van zijn ervaring met de Europese instellingen en zijn kennis van de technische, financiële, sociaal-economische en milieueffectbeoordeling van grote projecten.

3. In het besluit tot benoeming van de Europese coördinator wordt nader omschreven hoe de coördinator zijn taken moet vervullen.

4. De Europese coördinator:

- a) tracht gemeenschappelijke methoden voor de beoordeling van projecten ingang te doen vinden, adviseert projectontwikkelaars bij de financiering van projecten en brengt, in voorkomend geval, advies uit over kwesties die verband houden met de exploitatie van de netwerken;
- b) brengt ieder jaar bij de Commissie verslag uit over de voortgang in de realisatie van het (de) project(en) waarvoor hij is aangesteld, over nieuwe ontwikkelingen in de regelgeving of andere ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de specificaties van het project, en over eventuele moeilijkheden en belemmeringen die een belangrijke vertraging tot gevolg kunnen hebben;
- c) draagt bij aan de dialoog met exploitanten, gebruikers, regionale en lokale overheden en vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld, teneinde beter op de hoogte te zijn van de vraag naar transmissiediensten, de randvoorwaarden en de omvang van de diensten die nodig zijn om het gebruik van de infrastructuur in kwestie te optimaliseren.

5. De betrokken lidstaten werken samen met de Europese coördinator en verschaffen hem de informatie die nodig is om de in lid 4 vermelde taken uit te voeren.

6. De Commissie kan het advies van de Europese coördinator inwinnen bij het onderzoek van aanvragen om bijstand van de Gemeenschap voor projecten of groepen van projecten waarvoor hij is aangesteld.

Artikel 11

Gunstiger klimaat

1. Teneinde bij te dragen tot het creëren van een gunstiger klimaat voor de ontwikkeling van trans-Europese energienetwerken en de interoperabiliteit daarvan, hecht de Gemeenschap het grootste belang aan en bevordert zij, voor zover dat nodig is, de volgende maatregelen:

- a) technische samenwerking tussen de voor de trans-Europese energienetwerken verantwoordelijke instanties, met name voor de goede werking van de in bijlage II, punten 1, 2 en 7 genoemde verbindingen;

- b) het vergemakkelijken van de vergunningsprocedures voor projecten op het gebied van trans-Europese energienetwerken, teneinde de duur ervan te bekorten;
 - c) steunverlening aan de projecten van gemeenschappelijk belang via haar Fondsen, financiële instrumenten en programma's die op deze netwerken van toepassing zijn.
2. De Commissie neemt, in nauw overleg met de betrokken lidstaten, alle initiatieven tot bevordering van de coördinatie van de in lid 1 vermelde activiteiten.
3. Besluiten betreffende maatregelen die nodig zijn om de in lid 1, onder a) en b), vermelde activiteiten uit te voeren, worden door de Commissie genomen volgens de procedure van artikel 14, lid 2.

Artikel 12

Gevolgen voor de mededinging

Wanneer projecten worden overwogen, hun gevolgen voor de mededinging moeten in aanmerking genomen worden. Particuliere financiering of financiering door de betrokken marktpartijen moeten aangemoedigd worden, terwijl mededinging and andere EU regels nageleefd moeten worden. Concurrentievervalsing tussen de marktpartijen moet vermeden worden, overeenkomstig de bepalingen van het EG Verdrag.

Artikel 13

Beperkingen

1. Deze beschikking doet geen afbreuk aan financiële verplichtingen die door een lidstaat of door de Gemeenschap zijn aangegaan.
2. Deze beschikking loopt niet vooruit op de uitkomsten van de milieueffectbeoordeling van de projecten en van de plannen of programma's waarmee het kader voor de toekomstige vergunning van de desbetreffende projecten wordt vastgelegd. Wanneer krachtens de Gemeenschapswetgeving ter zake een milieueffectbeoordeling vereist is, wordt met het resultaat daarvan rekening gehouden, voordat daadwerkelijk een besluit tot uitvoering van de projecten wordt genomen overeenkomstig de toepasselijke Gemeenschapswetgeving.

Artikel 14

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, zijn de artikelen 5 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van het bepaalde in artikel 8 van dat besluit.

De in artikel 5, lid 6, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt vastgesteld op drie maanden.

3. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 15

Verslag

De Commissie stelt over de uitvoering van deze beschikking om de twee jaar een verslag op dat zij aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's voorlegt.

In dat verslag wordt aandacht besteed aan de verwezenlijking en de vorderingen met de uitvoering van de prioritaire projecten die betrekking hebben op de in bijlage II, punten 1, 2 en 7, genoemde grensoverschrijdende verbindingen, alsmede aan de wijze van financiering van deze projecten, met name wat de financiële bijdrage van de Gemeenschap betreft.

Artikel 16

Intrekking

Beschikkingen nr. 96/391/EG en nr. 1229/2003/EG worden ingetrokken.

Artikel 17

Inwerkingtreding

Deze beschikking treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Artikel 18

Adressaten

Deze beschikking is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, op

Voor het Europees Parlement
De Voorzitter

Voor de Raad
De Voorzitter

BIJLAGE I

TRANS-EUROPESE ENERGIENETWERKEN

Prioritaire projecten als omschreven in artikel 7

ELEKTRICITEITSNETWERKEN

- EL.1. Frankrijk – België – Nederland – Duitsland:
versterking van de elektriciteitsnetten die noodzakelijk zijn om congestie in de Benelux op te lossen.
- EL.2. Grenzen van Italië met Frankrijk, Oostenrijk, Slovenië en Zwitserland:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten.
- EL.3. Frankrijk – Spanje – Portugal:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten tussen deze landen en voor het Iberisch schiereiland en ontwikkeling van het netwerk in de insulaire gebieden.
- EL.4. Griekenland – de Balkanlanden – UCTE-systeem:
ontwikkeling van de elektriciteitsinfrastructuur om Griekenland op het UCTE-systeem aan te sluiten en de Zuidoost-Europese elektriciteitsmarkt mogelijk te maken.
- EL.5. Verenigd Koninkrijk - continentaal Europa en Noord-Europa:
totstandbrenging/uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.
- EL.6. Ierland – Verenigd Koninkrijk:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.
- EL.7. Denemarken – Duitsland – Baltische ring (incl. Noorwegen – Zweden – Finland – Denemarken – Duitsland – Polen – Baltische staten – Rusland):
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.
- EL.8. Duitsland – Polen – Tsjechië – Slowakije – Oostenrijk – Hongarije – Slovenië:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten.
- EL.9. Lidstaten aan de Middellandse Zee – mediterrane elektriciteitsring:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten tussen de lidstaten aan de Middellandse Zee en Marokko – Algerije – Tunesië – Libië – Egypte – landen in het Nabije Oosten – Turkije.

GASNETWERKEN

- NG.1. Verenigd Koninkrijk – noordelijk continentaal Europa, omvattend Nederland, Denemarken en Duitsland – Polen – Litouwen – Letland – Estland – Finland – Rusland:
North Transgas-aardgaspijpleiding en Yamal – Europa-aardgaspijpleiding, die een aantal van de voornaamste gasbronnen in Europa met elkaar verbinden, om zo de interoperabiliteit van de netten te verbeteren en de continuïteit van de gasvoorziening beter te verzekeren.
- NG.2. Algerije – Spanje – Italië – Frankrijk – noordelijk continentaal Europa:
de aanleg van nieuwe aardgaspijpleidingen van Algerije naar Spanje, Frankrijk en Italië en uitbreiding van de netcapaciteit in en tussen Spanje, Frankrijk en Italië.

- NG.3. Landen aan de Kaspische Zee – het Midden-Oosten – de Europese Unie:
nieuwe aardgaspijpleidingnetwerken naar de Europese Unie vanaf nieuwe bronnen,
waaronder begrepen de aardgaspijpleidingen Turkije – Griekenland, Griekenland –
Italië en Turkije – Oostenrijk.
- NG.4. LNG-terminals in België, Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië en Polen:
diversifiëring van de bronnen en de toegangspunten, waaronder de LNG-aansluitingen
op het transmissienet.
- NG.5. Ondergrondse aardgasopslaginstallaties in Spanje, Portugal, Italië, Griekenland en de
landen aan de Oostzee:
uitbreiding van de capaciteit in Spanje, Italië en de landen aan de Oostzee en bouw van
de eerste installaties in Portugal en Griekenland.
- NG.6. Lidstaten aan de Middellandse Zee – oostelijke mediterrane gasring:
totstandbrenging van aardgaspijpleidingen, en uitbreiding van de capaciteit ervan,
tussen de lidstaten aan de Middellandse Zee en Libië – Egypte – Jordanië – Syrië –
Turkije.

BIJLAGE II

TRANS-EUROPESE ENERGIENETWERKEN

Aanvullende criteria voor projecten van gemeenschappelijk belang

als bedoeld in artikel 6, lid 2

ELEKTRICITEITSNETWERKEN

1. Ontwikkeling van de elektriciteitsnetten in de insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere regio's met voorrang voor de diversificatie van energiebronnen en een groter gebruik van hernieuwbare energie en, in voorkomend geval, verbinding van de elektriciteitsnetten in deze regio's.

- Ierland – Verenigd Koninkrijk (Wales)
- Griekenland (eilanden)
- Italië (Sardinië) – Frankrijk (Corsica) – Italië (vasteland)
- Verbindingen in insulaire regio's, inclusief verbindingen met het vasteland
- Verbindingen in ultraperifere regio's in Frankrijk, Spanje en Portugal

2. Het ontwikkelen van elektriciteitsverbindingen tussen de lidstaten om de goede werking van de interne markt en de betrouwbare werking van elektriciteitsnetwerken te verzekeren.

- Frankrijk – België – Nederland – Duitsland
- Frankrijk – Duitsland
- Frankrijk – Italië
- Frankrijk – Spanje
- Portugal – Spanje
- Finland – Zweden
- Finland – Estland – Letland – Litouwen
- Oostenrijk – Italië
- Italië – Slovenië
- Oostenrijk – Italië – Slovenië – Hongarije
- Duitsland – Polen
- Duitsland – Polen – Tsjechië – Slowakije – Hongarije

- Polen – Litouwen
 - Ierland – Verenigd Koninkrijk (Noord-Ierland)
 - Oostenrijk – Duitsland
 - Nederland – Verenigd Koninkrijk
 - Duitsland – Denemarken – Zweden
 - Griekenland – Italië
3. Ontwikkeling van de binnenlandse elektriciteitsverbindingen in de lidstaten, die nodig zijn voor de benutting van de verbindingen tussen de lidstaten, voor de werking van de interne markt of voor de aansluiting van duurzame energiebronnen.
- Alle lidstaten
4. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen met derde landen, met name met de toetredingslanden, die bijdragen aan de interoperabiliteit, de betrouwbaarheid en de veiligheid van de werking van de elektriciteitsnetten of aan de elektriciteitsvoorziening van de Europese Gemeenschap.
- Duitsland – Noorwegen
 - Nederland – Noorwegen
 - Zweden – Noorwegen
 - Verenigd Koninkrijk – Noorwegen
 - Baltische elektriciteitsring: Duitsland – Polen – Wit-Rusland – Rusland – Litouwen – Letland – Estland – Finland – Zweden – Noorwegen – Denemarken
 - Noorwegen – Zweden – Finland – Rusland
 - Mediterrane elektriciteitsring: Frankrijk – Spanje – Marokko – Algerije – Tunesië – Libië – Egypte – landen in het Nabije Oosten – Turkije – Griekenland – Italië
 - Griekenland – Turkije
 - Italië – Zwitserland
 - Griekenland – Balkanlanden
 - Spanje – Marokko
 - EU – Balkanlanden – Rusland – Oekraïne
 - Zwarte-Zee-energieverbinding: Rusland – Oekraïne – Roemenië – Bulgarije – Turkije – Georgië
5. Acties om de werking van de onderling gekoppelde elektriciteitsnetten te verbeteren in het kader van de interne markt, met name gericht op de inventarisatie van de knelpunten en

ontbrekende schakels, het zoeken naar oplossingen voor de congestieproblemen en de aanpassing van de methodes voor de capaciteitsberekening en de exploitatie van de elektriciteitsnetten.

- Het aangeven van de knelpunten en de ontbrekende schakels, met name grensoverschrijdend, binnen elektriciteitsnetten.
- Het ontwikkelen van oplossingen voor elektriciteitsstroombeheer met het oog op de congestieproblemen binnen elektriciteitsnetten.
- De aanpassing van de prognose- en exploitatiemethodes voor elektriciteitsnetten die nodig zijn voor een goede werking van de interne markt en het gebruik van een hoog percentage duurzame energiebronnen.

GASNETWERKEN

6. De introductie van aardgas in nieuwe regio's, met name insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere gebieden en de ontwikkeling van aardgasnetwerken in deze gebieden.

- Verenigd Koninkrijk (Noord-Ierland)
- Ierland
- Spanje
- Portugal
- Griekenland
- Zweden
- Denemarken
- Italië (Sardinië)
- Frankrijk (Corsica)
- Cyprus
- Malta
- Ultraperifere regio's in Frankrijk, Spanje, Portugal

7. Ontwikkeling van de aardgasnetverbindingen die nodig zijn voor de werking van de interne markt of om de continuïteit van de energievoorziening te verzekeren, met inbegrip van de verbinding van de afzonderlijke aardgasnetten.

- Ierland – Verenigd Koninkrijk
- Frankrijk – Spanje
- Frankrijk – Zwitserland
- Portugal – Spanje

- Oostenrijk – Duitsland
- Oostenrijk – Hongarije
- Oostenrijk – Hongarije – Slowakije – Polen
- Oostenrijk – Italië
- Griekenland – andere Balkanlanden
- Oostenrijk – Hongarije – Roemenië – Bulgarije – Griekenland – Turkije
- Frankrijk – Italië
- Griekenland – Italië
- Oostenrijk – Tsjechië
- Duitsland – Tsjechië – Oostenrijk – Italië
- Oostenrijk – Slovenië – Kroatië
- Verenigd Koninkrijk – Nederland – Duitsland
- Duitsland – Polen
- Denemarken – Verenigd Koninkrijk
- Denemarken – Duitsland – Zweden

8. Ontwikkeling van de aanlandingscapaciteit van vloeibaar aardgas (LNG) en van de opslagcapaciteit van aardgas, die nodig zijn om aan de vraag te voldoen en om de gasvoorzieningssystemen te regelen alsmede om de voorzieningsbronnen en de aanvoerroutes te diversifiëren.

- Alle lidstaten

9. Ontwikkeling van de aardgastransportcapaciteit (aanvoerpijpleidingen), die nodig is om aan de vraag te voldoen en om de voorziening uit interne en externe bronnen alsmede de aanvoerroutes te diversifiëren.

- Noordelijk gasnet: Noorwegen – Denemarken – Duitsland – Zweden – Finland – Rusland – Baltische staten – Polen
- Algerije – Spanje – Frankrijk
- Rusland – Oekraïne – EU
- Rusland – Wit-Rusland – Oekraïne – EU
- Rusland – Wit-Rusland – EU
- Rusland – Oostzee – Duitsland

- Libië – Italië
- Tunesië – Libië – Italië
- Landen aan de Kaspische Zee – EU
- Rusland – Oekraïne – Moldavië – Roemenië – Bulgarije – Griekenland – andere Balkanlanden
- Rusland – Oekraïne – Slowakije – Hongarije – Slovenië – Italië
- Nederland – Duitsland – Zwitserland – Italië
- België – Frankrijk – Zwitserland – Italië
- Denemarken – (Zweden) – Polen
- Noorwegen – Rusland – EU
- Ierland
- Algerije – Italië – Frankrijk
- Midden-Oosten – oostelijke mediterrane gasring – EU

10. Acties om de werking van de onderling gekoppelde aardgasnetten binnen de interne markt en in de doorvoerlanden te verbeteren, met name gericht op de inventarisatie van de knelpunten en ontbrekende schakels, het zoeken naar oplossingen voor de congestieproblemen en de aanpassing van de methodes voor de capaciteitsberekening en voor de veilige en efficiënte exploitatie van de aardgasnetten.

- Het aangeven van de knelpunten en de ontbrekende schakels, met name grensoverschrijdend, binnen de aardgasnetten.
- Het ontwikkelen van oplossingen voor aardgasstroombeheer met het oog op de congestieproblemen in gasnetten.
- Het aanpassen van de prognose- en exploitatietechnieken met betrekking tot aardgasnetwerken die nodig zijn voor de werking van de interne markt.
- Verbetering van de algemene prestatie, veiligheid en beveiliging van de aardgasnetwerken in doorvoerlanden.

11. Ontwikkeling en integratie van de alkeengastransportcapaciteit die nodig is om aan de vraag binnen de interne markt te voldoen.

- Alle lidstaten.

BIJLAGE III

TRANS-EUROPESE ENERGIENETWERKEN

Projecten van gemeenschappelijk belang en de specificaties daarvan, zoals die momenteel aan de hand van de criteria van bijlage II zijn bepaald

ELEKTRICITEITSNETWERKEN

1. Ontwikkeling van elektriciteitsnetten in geïsoleerde regio's
 - 1.1 Onderzeese kabel Ierland – Wales (UK)
 - 1.2 Versterking van de verbinding Ipiros (GR) – Puglia (IT)
 - 1.3 Aansluiting van de Zuidelijke Cycladen (GR)
 - 1.4 Verbinding via een onderzeese kabel voor 30 kV tussen de eilanden Faial, Pico en S. Jorge (Azoren, PT)
 - 1.5 Verbinding en versterking van het elektriciteitsnet op Terceira, Faial en S. Miguel (Azoren, PT)
 - 1.6 Verbinding en versterking van het elektriciteitsnet op Madeira (PT)
 - 1.7 Onderzeese kabel Sardinië (IT) – vasteland van Italië
 - 1.8 Onderzeese kabel Corsica (FR) – Italië
 - 1.9 Verbinding vasteland van Italië – Sicilië (IT)
 - 1.10 Verdubbeling van de verbinding Sorgente (IT) – Rizziconi (IT)
 - 1.11 Nieuwe verbindingen op de Balearen en de Canarische eilanden (ES)
2. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen tussen de lidstaten
 - 2.1 Verbinding Moulaine (FR) – Aubange (BE)
 - 2.2 Verbinding Avelin (FR) – Avelgem (BE)
 - 2.3 Verbinding Vigy (FR) – Marlenheim (FR)
 - 2.4 Verbinding Vigy (FR) – Uchtelfangen (DE)
 - 2.5 La Praz (FR) fasenregelaar
 - 2.6 Verdere uitbreiding van de capaciteit via de bestaande koppeling tussen Frankrijk en Italië
 - 2.7 Nieuwe koppeling tussen Frankrijk en Italië
 - 2.8 Nieuwe koppeling via de Pyreneeën tussen Frankrijk en Spanje
 - 2.9 Verbinding via de oostelijke Pyreneeën tussen Frankrijk en Spanje
 - 2.10 Verbindingen tussen Noord-Portugal en Noordwest-Spanje
 - 2.11 Lijn Sines (PT) – Alqueva (PT) – Balboa (ES)
 - 2.12 Lijn Valdigem (PT) – Douro Internacional (PT) – Aldeadávila (ES) en de installaties van Douro Internacional
 - 2.13 Nieuwe verbindingen ten noorden van de Botnische Golf tussen Finland en Zweden

- 2.14 Lijn Lienz (AT) – Cordignano (IT)
- 2.15 Nieuwe verbinding tussen Italië en Oostenrijk aan de Brennerpas
- 2.16 Verbinding tussen Ierland en Noord-Ierland
- 2.17 Lijn St Peter (AT) – Isar (DE)
- 2.18 Onderzeese kabel tussen Zuidoost Engeland en Midden Nederland
- 2.19 Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Duitsland, bijv. de lijn Kasso – Hamburg
- 2.20 Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Zweden

- 3. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen binnen de lidstaten
 - 3.1 Aansluitingen op de Deense Oost-West-verbinding: verbinding tussen de westelijke (UCTE) en oostelijke (NORDEL) netten van Denemarken
 - 3.2 Aansluitingen op de Deense Noord-Zuid-verbinding
 - 3.3 Nieuwe aansluitingen in Noord-Frankrijk
 - 3.4 Nieuwe aansluitingen in Zuidwest-Frankrijk
 - 3.5 Lijn Trino Vercellese (IT) – Lacchiarella (IT)
 - 3.6 Lijn Turbigo (IT) – Rho – Bovisio (IT)
 - 3.7 Lijn Voghera (IT) – La Casella (IT)
 - 3.8 Lijn S. Fiorano (IT) – Nave (IT)
 - 3.9 Lijn Venezia Nord (IT) – Cordignano (IT)
 - 3.10 Lijn Redipuglia (IT) – Unide Ovest (IT)
 - 3.11 Nieuwe aansluitingen op de Oost-West-verbinding van Italië
 - 3.12 Lijn Tavarnuzze (IT) – Casellina (IT)
 - 3.13 Lijn Tavarnuzze (IT) – S. Barbara (IT)
 - 3.14 Lijn Rizziconi (IT) – Feroletto (IT) – Laino (IT)
 - 3.15 Nieuwe aansluitingen op de Noord-Zuid-verbinding van Italië
 - 3.16 Wijzigingen van het netwerk om de aansluitingen voor duurzame energie in Italië te vergemakkelijken
 - 3.17 Nieuwe aansluitingen voor windenergie in Italië
 - 3.18 Nieuwe aansluitingen op de noordas van Spanje
 - 3.19 Nieuwe aansluitingen op de mediterrane as van Spanje
 - 3.20 Nieuwe aansluitingen op de as Galicia (ES) – Centro (ES)
 - 3.21 Nieuwe aansluitingen op de as Centro (ES) – Aragón (ES)
 - 3.22 Nieuwe aansluitingen op de as Aragón (ES) – Levante (ES)
 - 3.23 Nieuwe aansluitingen in Andalucía (ES)
 - 3.24 Lijn Pedralva (PT) – Riba d'Ave (PT) en de installaties van Pedralva
 - 3.25 Lijn Recarei (PT) – Valdigem (PT)

- 3.26 Lijn Picote (PT) – Pocinho (PT) (opwaardering)
- 3.27 Wijziging van de huidige lijn Pego (PT) – Cedillo (ES)/Falagueira (PT) en de installaties van Falagueira
- 3.28 Lijn Pego (PT) – Batalha (PT) en de installaties van Batalha
- 3.29 Lijn Sines (PT) – Ferreira do Alentejo I (PT) (opwaardering)
- 3.30 Nieuwe aansluitingen voor windenergie in Italië
- 3.31 Lijn Pereiros (PT) – Zêzere (PT) – Santarém (PT) en de installaties van Zêzere
- 3.32 Lijn Batalha (PT) – Rio Maior (PT) I en II (opwaarderingen)
- 3.33 Lijn Carrapatelo (PT) – Mourisca (PT) (opwaardering)
- 3.34 Lijn Valdigem (PT) – Viseu (PT) – Anadia (PT)
- 3.35 Omlegging van de huidige lijn Rio Maior (PT) – Palmela (PT) naar de lijn Ribatejo (PT) en de installaties van Ribatejo
- 3.36 Thessaloniki (GR), Lamia (GR) en Patras (GR) onderstations en verbindinglijnen
- 3.37 Verbindingen voor de regio's Evia (GR), Laconië (GR) en Thracië (GR)
- 3.38 Versterking van de bestaande verbindingen tussen de perifere regio's en het vasteland in Griekenland
- 3.39 Lijn Tynagh (IE) – Cashla (IE)
- 3.40 Lijn Flagford (IE) – East Sligo (IE)
- 3.41 Verbindingen in Noordoost- en West-Spanje, met name voor aansluiting op het netwerk voor de opwekking van windenergie
- 3.42 Verbindingen in Baskenland (ES), Aragón (ES) en Navarra (ES)
- 3.43 Verbindingen in Galicië (ES)
- 3.44 Verbindingen in Midden-Zweden
- 3.45 Verbindingen in Zuid-Zweden
- 3.46 Lijn Lübeck/Siems (DE) – Görries (DE)
- 3.47 Lijn Lübeck/Siems (DE) – Krümmel (DE)
- 3.48 Verbindingen in Noord-Ierland, met betrekking tot de koppelverbindingen met Ierland
- 3.49 Verbindingen in het noordwesten van het Verenigd Koninkrijk
- 3.50 Verbindingen in Schotland en Engeland, met het oog op een groter gebruik van hernieuwbare bronnen voor het opwekken van elektriciteit
- 3.51 Nieuwe aansluitingen voor offshore-windenergie in België
- 3.52 Borssele (NL)
- 3.53 Implementatie van „reactive power compensation equipment” (NL)
- 3.54 St. Peter (AT) – Tauern (AT)
- 3.55 Südburgenland (AT) – Kainachtal (AT)

- 4. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen met derde landen
- 4.1 Lijn Neuenhagen (DE) – Vierraden (DE) – Krajnik (PL)

- 4.2 Verbinding Brunsbüttel (DE) – Zuid-Noorwegen
- 4.3 Lijn S. Fiorano (IT) – Robbia (CH)
- 4.4 Nieuwe koppeling tussen Italië en Zwitserland
- 4.5 Lijn Philippi (GR) – Maritsa 3 (Bulgarije)
- 4.6 Lijn Amintaio (GR) – Bitola (FYROM)
- 4.7 Lijn Kardia (GR) – Elbasan (Albanië)
- 4.8 Lijn Elbasan (Albanië) – Podgorica (Servië en Montenegro)
- 4.9 Mostar (Bosnië Herzegovina) onderstation en verbindinglijnen
- 4.10 Ernestinovo (Kroatië) onderstation en verbindinglijnen
- 4.11 Verbindingen tussen Griekenland en Albanië, Bulgarije en FYROM
- 4.12 Lijn Philippi (GR) – Hamidabad (TR)
- 4.13 Onderzeese kabel tussen Noordoost-/Oost-Engeland en Zuid-Noorwegen
- 4.14 Lijn Eemshaven (NL) – Fedaa (NO)
- 4.15 Onderzeese kabel tussen Zuid-Spanje en Marokko (versterking van de bestaande verbinding)
- 4.16 Aansluitingen op de Baltische elektriciteitsring: Duitsland – Polen – Rusland – Estland – Letland – Litouwen – Zweden – Finland – Denemarken – Wit-Rusland
- 4.17 Verbindingen Zuid-Finland – Rusland
- 4.18 Verbinding Duitsland – Polen – Litouwen – Wit-Rusland – Rusland (Oost-West-hoogspanningslijn)
- 4.19 Verbinding Polen – Litouwen
- 4.20 Onderzeese kabel tussen Finland en Estland
- 4.21 Nieuwe verbindingen tussen Noord-Zweden en Noord-Noorwegen
- 4.22 Nieuwe verbindingen tussen Midden-Zweden en Midden-Noorwegen
- 4.23 Lijn Borgvik (S) – Hoesle (NO) – regio Oslo (NO)
- 4.24 Nieuwe verbindingen tussen de systemen UCTE en CENTREL
- 4.25 Nieuwe verbindingen tussen het systeem UCTE/CENTREL en de Balkanlanden
- 4.26 Verbindingen en interface tussen het uitgebreide UCTE systeem en Wit-Rusland, Rusland en Oekraïne, en de verplaatsing van HVDC conversiestations die voorheen operationeel waren tussen Oostenrijk en Hongarije, Oostenrijk en de Tsjechische Republiek en tussen Duitsland en Tsjechië
- 4.27 Aansluitingen op de Zwarte Zee-energie-ring: Rusland – Oekraïne – Roemenië – Bulgarije – Turkije – Georgië
- 4.28 Nieuwe verbindingen in het gebied rond de Zwarte Zee met het oog op de interoperabiliteit van het uitgebreide UCTE net met de netten in de betreffende landen
- 4.29 Nieuwe aansluitingen op de mediterrane elektriciteitsring: Frankrijk – Spanje – Marokko – Algerije – Tunesië – Libië – Egypte – landen in het Nabije Oosten – Turkije – Griekenland – Italië
- 4.30 Onderzeese kabel tussen Zuid-Spanje en Noordwest-Algerije
- 4.31 Onderzeese kabel tussen Italië en Algerije

- 4.32 Nieuwe verbindingen in het gebied rond de Barentssee
 - 4.33 Installatie van flexibele alternatieve transmissiesystemen tussen Italië en Slovenië
 - 4.34 Nieuwe koppeling tussen Italië en Slovenië
 - 4.35 Onderzeese kabel tussen Italië en Kroatië
 - 4.36 Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Noorwegen
5. Acties om de werking van de onderling gekoppelde elektriciteitsnetten te verbeteren in het kader van de interne markt
- (Er zijn nog geen specificaties bepaald)

GASNETWERKEN

- 6. Introductie van aardgas in nieuwe gebieden
 - 6.1 Ontwikkeling van een gasnet van Belfast tot het Noordwesten van Noord-Ierland (UK) en zo nodig tot de westkust van Ierland
 - 6.2 LNG in Santa Cruz de Tenerife, de Canarische eilanden (ES)
 - 6.3 LNG in Las Palmas de Gran Canaria (ES)
 - 6.4 LNG in Madeira (PT)
 - 6.5 Ontwikkeling van het gasnet in Zweden
 - 6.6 Verbinding tussen de Balearen (ES) en het vasteland van Spanje
 - 6.7 Hogedrukleiding naar Thracië (GR)
 - 6.8 Hogedrukleiding naar Korinthe (GR)
 - 6.9 Hogedrukleiding naar Noordwest-Griekenland (GR)
 - 6.10 Verbinding tussen Lolland (DK) en de Falster eilanden (DK)
- 7. Ontwikkeling van de aardgasverbindingen die nodig zijn voor de werking van de interne markt of om de continuïteit van de energievoorziening te verzekeren, met inbegrip van de verbinding van afzonderlijke aardgasnetten
 - 7.1 Extra onderling gekoppelde gasleiding tussen Ierland en Schotland
 - 7.2 Noord-Zuid-koppelverbinding, alsmede de gasleiding Dublin – Belfast
 - 7.3 Compressiestation gasleiding Lacq (FR) – Calahorra (ES)
 - 7.4 Gasleiding Lussagnet (FR) – Bilbao (ES)
 - 7.5 Gasleiding Perpignan (FR) – Barcelona (ES)
 - 7.6 Uitbreiding van de transportcapaciteit van gasleidingen die Portugal voorzien via Zuid-Spanje en Galicia, en Asturië via Portugal
 - 7.7 Gasleiding Puchkirchen (AT) – Burghausen (DE)
 - 7.8 Gasleiding Andorf (AT) – Simbach (DE)
 - 7.9 Gasleiding Wiener Neustadt (AT) – Sopron (HU)

- 7.10 Gasleiding Bad Leonfelden (DE) – Linz (AT)
- 7.11 Gasleiding Noordwest-Griekenland – Elbasan (AL)
- 7.12 Onderling gekoppelde gasleiding Griekenland – Italië
- 7.13 Compressiestation bij de hoofdgasleiding in Griekenland
- 7.14 Verbinding tussen de netten van Oostenrijk en Tsjechië
- 7.15 Gastransportcorridor naar Zuidoost-Europa, door Griekenland, de FYROM, Servië en Montenegro, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Slovenië en Oostenrijk
- 7.16 Gastransportcorridor tussen Oostenrijk en Turkije via Hongarije, Roemenië en Bulgarije
- 7.17 Onderling gekoppelde gasleidingen tussen het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Duitsland, die de voornaamste bronnen van Noordwest-Europa met elkaar verbinden
- 7.18 Verbinding tussen Noordoost-Duitsland (regio Berlijn) en Noordwest-Polen (regio Szczecin), met een aftakking van Schmölln naar Lubmin (DE, regio Greifswald)
- 7.19 Verbinding tussen de offshore-installaties in de Noordzee of tussen Deense offshore-installaties en Britse installaties op het vasteland
- 7.20 Versterking van de transportcapaciteit tussen Frankrijk en Italië
- 7.21 De Baltische gaskoppeling tussen Denemarken – Duitsland – Zweden

- 8. Ontwikkeling van de aanlandingscapaciteit voor vloeibaar aardgas (LNG) en van de opslagcapaciteit voor aardgas
 - 8.1 LNG in Le Verdon-sur-mer (FR, nieuwe terminal) en gasleiding naar de opslaginstallatie in Lussagnet (FR)
 - 8.2 LNG in Fos-sur-mer (FR)
 - 8.3 LNG in Huelva (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.4 LNG in Cartagena (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.5 LNG in Galicië (ES), nieuwe terminal
 - 8.6 LNG in Bilbao (ES), nieuwe terminal
 - 8.7 LNG in de regio van Valencia (ES), nieuwe terminal
 - 8.8 LNG in Barcelona (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.9 LNG in Sines (PT), nieuwe terminal
 - 8.10 LNG in Revithoussa (GR), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.11 LNG aan de Noord-Adriatische kust (IT)
 - 8.12 LNG offshore in het noordelijke deel van de Adriatische Zee (IT)
 - 8.13 LNG aan de zuidkust van de Adriatische Zee (IT)
 - 8.14 LNG aan de Ionische kust (IT)
 - 8.15 LNG aan de Tyrreense kust (IT)
 - 8.16 LNG aan de Ligurische kust (IT)
 - 8.17 LNG in Zeebrugge/Dudzele (BE, uitbreiding van de bestaande terminal)
 - 8.18 LNG in Isle of Grain, Kent (UK)

- 8.19 Bouw van een tweede LNG-terminal in Griekenland
- 8.20 Ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Ierland
- 8.21 Opslag in Zuid-Kavala (GR), conversie van een offshore gelegen uitgeput gasveld
- 8.22 Opslag in Lussagnet (F), uitbreiding van de bestaande installatie
- 8.23 Opslag in Pecorade (F), conversie van een uitgeput olieveld
- 8.24 Opslag in de regio Elzas (FR), constructie in zoutholtes
- 8.25 Opslag in centrale regio (FR), constructie in de watertafel
- 8.26 Opslag bij de Noord-Zuid-verbinding van Spanje (nieuwe installaties), in Cantabria, Aragón, Castilla y León, Castilla – La Mancha en Andalusië
- 8.27 Opslag bij de mediterrane verbinding van Spanje (nieuwe installaties), in Catalonië, Valencia en Murcia
- 8.28 Opslag in Carriço (PT), nieuwe installatie
- 8.29 Opslag in Loenhout (BE, uitbreiding van de bestaande installatie)
- 8.30 Opslag in Stenlille (DK) en Lille Torup (DK, uitbreiding van de bestaande installatie)
- 8.31 Opslag in Tønder (DK, nieuwe installatie)
- 8.32 Opslag in Puchkirchen (AT, uitbreiding van de bestaande installatie), met gasleiding naar het Penta West-systeem bij Andorf (AT)
- 8.33 Opslag in Baumgarten (AT, nieuwe installatie)
- 8.34 Opslag in Haidach (AT, nieuwe installatie), met gasleiding naar het Europees gasnet
- 8.35 Ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Italië

- 9. Ontwikkeling van de gastransportcapaciteit (aanvoerleidingen)
- 9.1 Aanleg en ontwikkeling van aansluitingen op het noordelijk gasnet: Noorwegen – Denemarken – Duitsland – Zweden – Finland – Rusland – Balkanlanden – Polen
- 9.2 De Midden-Noordse gasleiding: Noorwegen, Zweden, Finland
- 9.3 De Noord-Europese gasleiding: Rusland, de Oostzee, Duitsland
- 9.4 Gasleiding van Rusland naar Duitsland, via Letland, Litouwen en Polen, en de ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Letland
- 9.5 Gasleiding van Finland naar Estland
- 9.6 Nieuwe gasleidingen van Algerije naar Spanje en Frankrijk en daarmee samenhangende toename van de capaciteit van de interne netten in deze landen
- 9.7 Uitbreiding van de transportcapaciteit van de gasleiding Algerije – Marokko – Spanje (tot aan Córdoba)
- 9.8 Gasleiding Córdoba (ES) – Ciudad Real (ES)
- 9.9 Gasleiding Ciudad Real (ES) – Madrid (ES)
- 9.10 Gasleiding Ciudad Real (ES) – Middellandse Zeekust (ES)
- 9.11 Aftakkingen in Castilla (ES) – La Mancha (ES)
- 9.12 Uitbreiding richting Noordwest Spanje
- 9.13 Onderzeese gasleiding Algerije – Spanje en gasleidingen voor de verbinding met Frankrijk

- 9.14 Uitbreiding van de transportcapaciteit vanuit Russische bronnen naar de Europese Unie, via Oekraïne, Slowakije en Tsjechië
 - 9.15 Uitbreiding van de transportcapaciteit vanaf Russische bronnen naar de Europese Unie via Wit-Rusland en Polen
 - 9.16 Yagal Sud gasleiding (tussen de STEGAL-gasleiding en de driehoek D, F, CH)
 - 9.17 SUDAL oostelijke gasleiding (tussen de MIDAL-gasleiding nabij Heppenheim naar Burghausen verbinding met de PENTA-gasleiding in Oostenrijk)
 - 9.18 Gasleiding vanaf Libische bronnen naar Italië
 - 9.19 Gasleiding van bronnen in landen aan de Kaspische Zee naar de Europese Unie
 - 9.20 Gasleiding Griekenland – Turkije
 - 9.21 Uitbreiding van de transportcapaciteit vanuit Russische velden naar Griekenland en andere Balkanlanden, via Oekraïne, Moldavië, Roemenië en Bulgarije
 - 9.22 Gasleiding St. Zagora (BG) – Ihtiman (GR)
 - 9.23 Verbinding gasleidingen tussen Duitse, Tsjechische, Oostenrijkse en Italiaanse gasnetten
 - 9.24 Gasleiding vanaf Russische bronnen naar Italië, via Oekraïne, Slowakije, Hongarije en Slovenië
 - 9.25 Uitbreiding van de transportcapaciteit van de TENP-leiding van Nederland naar Italië via Duitsland
 - 9.26 Gasleiding Taisnieres (F) – Oltingue (CH)
 - 9.27 Gasleiding van Denemarken naar Polen, eventueel via Zweden
 - 9.28 Gasleiding Nybro (DK) – Dragør (DK), inclusief de gasleiding voor de aansluiting op de opslagplaats in Stenlille (DK)
 - 9.29 Gasnetwerk van de bronnen in de Barentssee naar de Europese Unie, via Zweden en Finland
 - 9.30 Gasleiding vanaf het Corrib-veld (IE, offshore)
 - 9.31 Gasleiding van Algerijnse bronnen naar Italië, via Sardinië, met een aftakking naar Corsica
 - 9.32 Gasnetwerk van bronnen in het Midden-Oosten naar de Europese Unie
 - 9.33 Gasleiding van Noorwegen naar het Verenigd Koninkrijk
10. Acties om de werking van de onderling gekoppelde gasnetten binnen de interne markt te verbeteren

(Er zijn nog geen specificaties bepaald.)

BIJLAGE IV

TRANS-EUROPESE ENERGIENETWERKEN

Projecten van Europees belang als omschreven in artikel 8

ELEKTRICITEITSNETWERKEN

- Lijn Moulaine (FR) – Aubange (BE)
- Lijn Avelin (FR) – Avelgem (BE)
- Lijn Lienz (AT) – Cordignano (IT)
- Installatie van flexibele alternatieve transmissiesystemen tussen Italië en Slovenië
- Lijn Udine Ovest (IT) – Okroglo (SI)
- Lijn S. Fiorano (IT) – Nave (IT) – Gorlago (IT)
- Lijn Venezia Nord (IT) – Cordignano (IT)
- Lijn St. Peter (AT) – Tauern (AT)
- Lijn Südburgenland (AT) – Kainachtal (AT)
- Lijn S. Fiorano (IT) – Robbia (CH)
- Lijn Sentmenat (ES) – Bescanó (ES) – Baixas (FR)
- Lijn Valdigem (PT) – Douro Internacional (PT) – Aldeadávila (ES)
- Lijn Philippi (GR) – Hamidabad (TR)
- Onderzeese kabel Engeland (UK) – Nederland
- Onderzeese kabel Ierland – Wales (UK)
- Lijn Kasso (DK) – Hamburg (DE)
- Verbinding Polen – Litouwen
- Onderzeese kabel Finland – Estland (Estlink)
- Lijn Kasso (DK) – Revsing (DK) – Tjele (DK)
- Lijn V.Hassing (DK) – Trige (DK)
- Onderzeese kabel Skagerak 4 (DK) – (NO)
- Lijn Neuenhagen (DE) – Vierraden (DE) – Krajnik (PL)
- Nieuwe aansluiting Duitsland – Polen
- Lijn Dürnröhr (AT) – Slavetice (CZ)

GASNETWERKEN

- North Transgas gasleiding
- Yamal – Europa gasleiding
- Medgas gasleiding Algerije – Spain – Frankrijk – Continental Europa
- Algerije – Tunesië – Italië gasleiding
- Libië – Italië gasleiding
- Turkije – Griekenland – Italië gasleiding
- Turkije – Oostenrijk gasleiding